

15
JAAR
voedseltuin
rotterdam

Beeld: Judith de Rond (Studio La Ronda), Anna Plomp, Menno Leutscher, Tineke van der Burg, Renske Beeren e.a.

Inhoud

Voorwoord	04
Tineke blikt terug	08
Onze vrijwilligers	14
Compost	40
Permacultuur	44
Samen sterk	52
Steun de Voedseltuin	60
Sponsoren bedankt!	62
Colofon	63

Voorwoord

Voorwoord

Dit jubileumboek vertelt het verhaal van vijftien jaar Voedseltuin Rotterdam en begint met een dankwoord. In die vijftien jaar hebben meer dan 400 vrijwilligers zich met hart en ziel ingezet voor de tuin. Bedankt, tuinders en betrokkenen. Samen maakten jullie van een gedempt stuk haven een weelderige stadstuin. Een plek die al duizenden kilo's voedsel opleverde voor Rotterdammers met een kleine beurs.

De oogst van de Voedseltuin bestaat uit meer dan alleen groente. In dit boek zie je ook wat het mensen brengt: vrijwilligers vinden hier zingeving, gemeenschap, verbondenheid en rust. Niet alleen planten bloeien hier – mensen ook.

Dat maakt de Voedseltuin tot een regeneratieve plek. Met permacultuur herstellen we bodem, biodiversiteit, gezondheid en gemeenschap. We voeden de aarde, zodat zij ons blijft voeden. En we creëren een veilige, aangename plek voor mensen, dieren, insecten en het allerkleinste leven.

De Voedseltuin is een sociaal, duurzaam initiatief én een groene oase in een gebied vol ontwikkeling. We zijn nu een vaste waarde op het M4H-terrein – een plek in transitie van haven naar groene, sociale stadswijk.

De sociale en ecologische waarde die we hier opbouwen, brengen we ook naar de wijk. Via het programma Wijk in Bloei helpen we bewoners van Oud-Mathenesse bij het vergroenen van hun leefomgeving, een stukje Voedseltuin, de wijk in.

Rotterdam kan eigenlijk niet zonder méér voedseltuinen. Voor de toekomst blijven we deze plek koesteren en tegelijk breiden we uit naar omliggende buurten en burens. We groeien in de aarde – en straks misschien ook op daken. Zo groeit de Voedseltuin verder uit tot een plek vol leven en betekenis: waar mensen samenkomen, de natuur herleeft en gezond voedsel voor iedereen binnen handbereik is.

Namens de stichting: dank aan alle vrijwilligers, donateurs, partners en burens. Op naar een nieuwe fase vol groei en bloei!

Veel lees- en kijkplezier!

Marjolein Moeijes

Directeur en projectleider
Voedseltuin Rotterdam

Vijftien jaar De Voedseltuin

Vijftien jaar de Voedseltuin Terugblik met Tineke

Ooit was het Merwe-Vierhavengebied (M4H) één van de grootste fruithavens ter wereld. Op de plek waar eens kilo's fruit binnenkwamen en de eerste Nederlandse voedselbank ontstond, ligt nu De Voedseltuin. Met ruim 80 vrijwilligers teelt men er vijf ochtenden per week verse groenten en fruit voor Rotterdammers met een kleine beurs. In 2025 viert de Voedseltuin haar vijftienjarig bestaan. Zakelijk coördinator Tineke van der Burg blikt met ons terug: "In deze tuin zitten zó veel verhalen."

In 2010, midden in de kredietcrisis, kampte de Rotterdamse Voedselbank met tekorten aan verse groenten. Vlakbij lag een gedempte haven, die braak lag. Tineke: "Sjaak Sies (oprichter Voedselbank) liet hier in de buurt altijd zijn hondje uit." Die dacht, kunnen we hier zelf geen groenten gaan kweken? Dichter bij en verser kan niet." Samen met Ronald Oosterhof (Gek op Werk) en Kim Bunt presenteerden ze dit idee aan de gemeente. Niet alleen als aanvulling op de voedselbank, maar ook als plek waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt weer ritme en zelfvertrouwen kunnen opbouwen.

Van noodzaak naar aanwinst

"Heel de ontwikkeling van M4H lag toen stil vanwege de crisis. Dit was gunstig voor ons. De gemeente gaf groen licht en vijf jaar kregen we de grond 'om niet'." Tineke raakte al vroeg betrokken vanuit haar werk bij SBAW, een organisatie die nieuwe initiatieven voor werkgelegenheid begeleidde.

In oktober 2010 werd de oprichting van de Voedseltuin een feit. "Dit was een heel rauw gebied nog. Alleen Joep van Lieshout was onze buurman," herinnert Tineke. "Je hebt een kaal stuk grond van 7000 m² en daar ga je beginnen. Er was echt helemaal niets: geen water, geen elektra, geen onderkomen waar je kon schuilen. Met vijf enthousiaste vrijwilligers en een stratenmakerskeet zijn we begonnen."

In vijf jaar tijd ontwikkelde de Voedseltuin zich tot een geliefde plek. Tineke: "We gingen opnieuw om de tafel met de gemeente. We telden toen al veertig vrijwilligers en leverden grote hoeveelheden groente aan de voedselbank. De gemeente gaf ons een heus huurcontract, maar het moest wel netter en er moest een verhard pad komen. Want ondertussen was dit gebied ook aantrekkelijker geworden voor andere creatievelingen."

Rondom de tuin vestigden zich onder andere de Keilewerf, Soundport en de

architecten van het Keile Collectief. “Die laatste hebben toen bij het Keilepand de voorkant aan de tuinkant gemaakt. Daardoor werd de Voedseltuin ook een community garden. Na de gesprekken met de gemeente hebben we eerst ideeën van de burens opgehaald en toen hebben we een landschapsarchitect in de hand genomen: Lola Landscape.” Hun plan, met de cirkels, het voedselbos en een zelfvoor-zienend containerhome, overrompelde de gemeente en vormde de basis voor de tuin zoals we die nu kennen.

Spilfunctie in het M4H-gebied

De Voedseltuin is inmiddels stevig ingebed in het M4H-gebied. “Gelukkig ziet de gemeente dat ook,” zegt ze lachend, “want we willen hier niet meer weg.” Gelukkig blijft het stuk groen in de gebiedsvisie voor het M4H-gebied. Het getijdenpark, ontworpen door de Urbanisten, vormt een mooie aansluiting op de Voedseltuin. Zij hebben ook de sponstuin hier aangelegd, want ze zochten plek om Rotterdamse grondsoorten te testen op hun vermogen om water op te nemen en vast te houden. “Daarbovenop neemt de Voedseltuin ook deel aan de Keile Coöperatie, samen met de omringende burens.”

Oog voor de mens

Niet alleen de planten, maar ook de vrijwilligers geven de tuin haar kleur. Met twinkende ogen vertelt Tineke over alle types die de revue passeerden. “Er zijn zoveel verhalen te vertellen. De fysieke oogst is heel goed zichtbaar, maar de oogst bij de mensen is minstens zo belangrijk. Er zijn hier vriendschappen en relaties ontstaan. Maar er zijn ook vrijwilligers die niet meer

onder ons zijn, voor wie we een herdenkingsboom geplant hebben. Een aantal jaar geleden overleed er een vrijwilliger, die zijn hele vermogen aan ons naliet op één voorwaarde. Dat we een groot feest zouden geven. Dat hebben we gedaan.”

“Onze missie: de GGD van de toekomst, 'groen, gezond en duurzaam', staat nog steeds overeind, ook na vijftien jaar. Inmiddels zijn we met meer dan tachtig vrijwilligers die jaarrond, vijf ochtenden per week, hun handen uit de mouwen steken. Wat mensen aantrekt, is het werken in het groen en dat je op deze manier iets kunt betekenen voor een ander.” Tegelijkertijd zie je dat vrijwilligers zelf ook opbloeien. De diversiteit onder de vrijwilligers is groot en ook de redenen dat mensen hier werken is heel divers. “Dat is een ontzettend goede combinatie.”

Mijlpalen en uitdagingen

De vijf jaar sinds het laatste jubileum brachten nieuwe uitdagingen en mijlpalen met zich mee. “In 2022 wonnen we de Van der Leeuwprijs, daar ben ik heel trots op.” Die prijs wordt elk jaar uitgekeerd aan initiatieven met een positieve impact op de publieke ruimte van Rotterdam. En natuurlijk de opening van het Getijdenpark door de Urbanisten in 2024. “Door het voedselbos loopt dat naadloos over in onze tuin.”

Daarnaast zwaaide directeur Erik Sterk na dertien jaar af, waarvan zevenenhalf jaar als hoofd van de stichting. Groene ondernemer en campagnevoerder Marjolein Moeijes volgde hem op. Tineke: “Marjolein is jong en klaar voor de toekomst. Ze is een aanpakker en

kan in deze rol groeien.” Sinds dit jaar participeert de Voedseltuin ook in het Europese project ‘Wijk in Bloei’, met als doel Oud-Mathenesse groener te maken. De Groene Hub, waar buurtbewoners terecht kunnen voor gereedschap en advies, opende eerder dit jaar al.

Dromen voor de toekomst

Het gebied rondom de Voedseltuin ondergaat in de aankomende jaren een transformatie. Joep van Lieshout is van plan om hier een museum, ateliers en woontorens neer te zetten. “Hoe mooi zou het zijn als we dan bijvoorbeeld op omringende daken kunnen gaan tuinieren?” Tegelijkertijd wordt er ook gedroomd over meer verbinding met de wijken eromheen. “Ik kijk met heel veel trots terug op wat we bereikt hebben,” vertelt Tineke fier. “We hebben het echt met elkaar gedaan. Er zijn zoveel handen geweest die hier aan meegewerkt hebben. Niet alleen de vele vrijwilligers, maar ook de betrokken bedrijven die hier een cirkel sponsoren. De bedrijven die hier gekomen zijn voor bedrijfsuitjes, die hier ook meegeholpen hebben. Geen dag is hier hetzelfde. En we zijn eigenlijk pas net begonnen.”

Onze vrijwilligers

15
JAAR
voedseltuin
rotterdam

Tinke & Ditte

Na jaren in de advocatuur bleef Tinke thuis voor haar kinderen. Toen die groter werden, wilde ze weer iets doen. “Iets voor de maatschappij, maar wél buiten, met mijn handen in de aarde.” Ze stuurde een mail naar de Voedseltuin – en is sindsdien gebleven.

Via een gezamenlijke vriendin ontmoette ze Ditte tijdens een koude duik in de Kralingse Plas. “We kwamen erachter dat we allebei uit 1980 zijn. We lieten zelfs truien maken met ‘Ice Girls 1980’ erop,” lacht Ditte. Toen Tinke haar over de tuin vertelde, ging ze mee – midden in de winter. “En ik bleef hangen.”

Ze delen hun liefde voor buiten zijn en groen. “Ik heb een eigen moestuin,” zegt Tinke. “Maar hier leerde ik pas echt wat bij.” Ook bij Ditte zat de liefde voor planten er al vroeg in. “Mijn kennis en enthousiasme zijn hier echt gegroeid.”

De tuin is meer dan werken in het groen. “Als ik druk ben in mijn hoofd, helpt het enorm om met mijn handen in de aarde te zitten,” zegt Tinke. “Het is zó rustgevend.”

“Wat ik het mooiste vind, is de mix van mensen,” vertelt Ditte. “Jong, oud, uit alle hoeken van de stad.” Tinke vult aan: “In de tuin vallen verschillen weg. Je bouwt samen iets op.” Hun vriendschap groeide hier. “Er was een vrijwilliger die ons ‘Dinke’ noemde,” zegt Ditte. “Dat zijn we nooit meer kwijtgeraakt,” lacht Tinke.

“In de tuin mag je gewoon zijn wie je bent”

Gaitrie

Gaitrie is vrijwilliger van het eerste uur. Als dochter van een Surinaamse rijstboer is ze altijd in de weer met planten. Na verlies van haar baan wordt ze vrijwilliger bij de kersvers opgerichte Voedseltuin. Ze begon ooit op kantoor, maar werkt nu het liefst buiten.

“In de tijd van de grote crisis werd ik werkloos,” vertelt Gaitrie. “Ik ging overal rot solliciteren, maar ik kreeg geen baan. Toen kwam ik in de tuin werken.” Ze startte als administratief medewerker, totdat het kantoor naast de tuin kwam te staan. “Toen kwam ik vaker in de tuin en dan vond ik het zo leuk, dacht ik: ik wil niet meer. Die administratie, laat maar.” Ze vertelt lachend: “Ik deed het wel als het nodig was, maar langzaam heb ik dat losgelaten.”

“Inmiddels zit ik 15 jaar hier, samen met het jubileum van de tuin. Ik heb de tuin zien opbloeien van braakliggende grond tot een mooie groene tuin met containerhome. Al die ontwikkelingen heb ik mogen meemaken: wat wij hier allemaal doen, wat wij voor de gemeenschap kunnen betekenen, hoe wij delen. Ik heb ook veel geleerd, cursussen gevolgd. Ik heb ook hier mensen dingen van mijzelf kunnen leren, en wat ik geleerd heb kunnen doorgeven aan anderen.”

De Voedseltuin betekent veel voor haar: “Het is een plek waar ik thuis ben. Waar je kan verbinden en tot rust komt. Het geeft mij voldoening om positief bezig te zijn en iets te betekenen voor een ander, ook voor mezelf. De Voedseltuin is gewoon een perfecte plaats die toegankelijk is voor alle lagen van de bevolking. Ik hoop nog heel lang te mogen genieten van deze mooie, groene plek.”

“Het is een plek waar ik thuis ben.
Waar je kan verbinden en tot rust komt”

Laura

Laura is een echte regeltante met een liefde voor eten en groen. Haar passie voor tuinieren is er met de paplepel ingegoten. Sinds 2023 is ze naast haar werk als freelance producent en programmamaker twee keer per week in de Voedseltuin te vinden.

“Als kind hielp ik vaak mee in mijn opa’s moestuin. Of nou ja, helpen... Ik vond het vooral leuk om uien te oogsten en vervolgens in de sloot te gooien,” verteld Laura lachend. “Sindsdien ben ik altijd met planten en eten in de weer geweest.” Via haar werk leerde ze de Voedseltuin kennen. “Wat me meteen opviel was de ongedwongen sfeer.” Vrijwilliger worden kon toen nog niet – ze woonde te ver weg. Maar in 2023 veranderde dat.

“Ik was net verhuisd, had mijn baan opgezegd om zzp’er te worden en had ineens zeeën van tijd. Ik miste het tuinieren. Toen heb ik me meteen aangemeld als vrijwilliger. Sindsdien ben ik er meestal twee ochtenden per week. Dat bevalt ontzettend goed,” vertelt ze. “Hier is geen dag hetzelfde: zaaien, plukken, stekken, koken – die afwisseling maakt het zo leuk. Moestuinieren is toch een beetje mijn hobby en het is fijn dat ik daar anderen mee kan helpen. En het mooie is dat een paar vrijwilligers inmiddels ook goede vrienden zijn geworden.”

De sfeer die haar vanaf het begin aansprak, ervaart ze nog steeds. “Iedereen staat wel open voor een praatje en draagt bij waar hij of zij kan. Je wordt hier echt in je waarde gelaten. Het klinkt bijna te mooi, maar het is echt zo. Kom het zelf maar eens ervaren!”

“En het mooie is dat een paar vrijwilligers ook goede vrienden zijn geworden”

Nico

Na jaren voor de klas te hebben gestaan, wilde Nico na zijn pensioen bezig blijven. Hij had altijd al een voorliefde voor de natuur. In 2022 kwam hij via een plantenmarkt in contact met de Voedseltuin, en de rest is geschiedenis.

“Op de middelbare school was biologie één van mijn lievelingsvakken – eigenlijk wilde ik boswachter worden. Maar toen ik voor de keuze kwam om helemaal naar Wageningen te verhuizen, heb ik toch besloten voor de pabo te gaan. Die kleine bomen praten tenminste terug.”

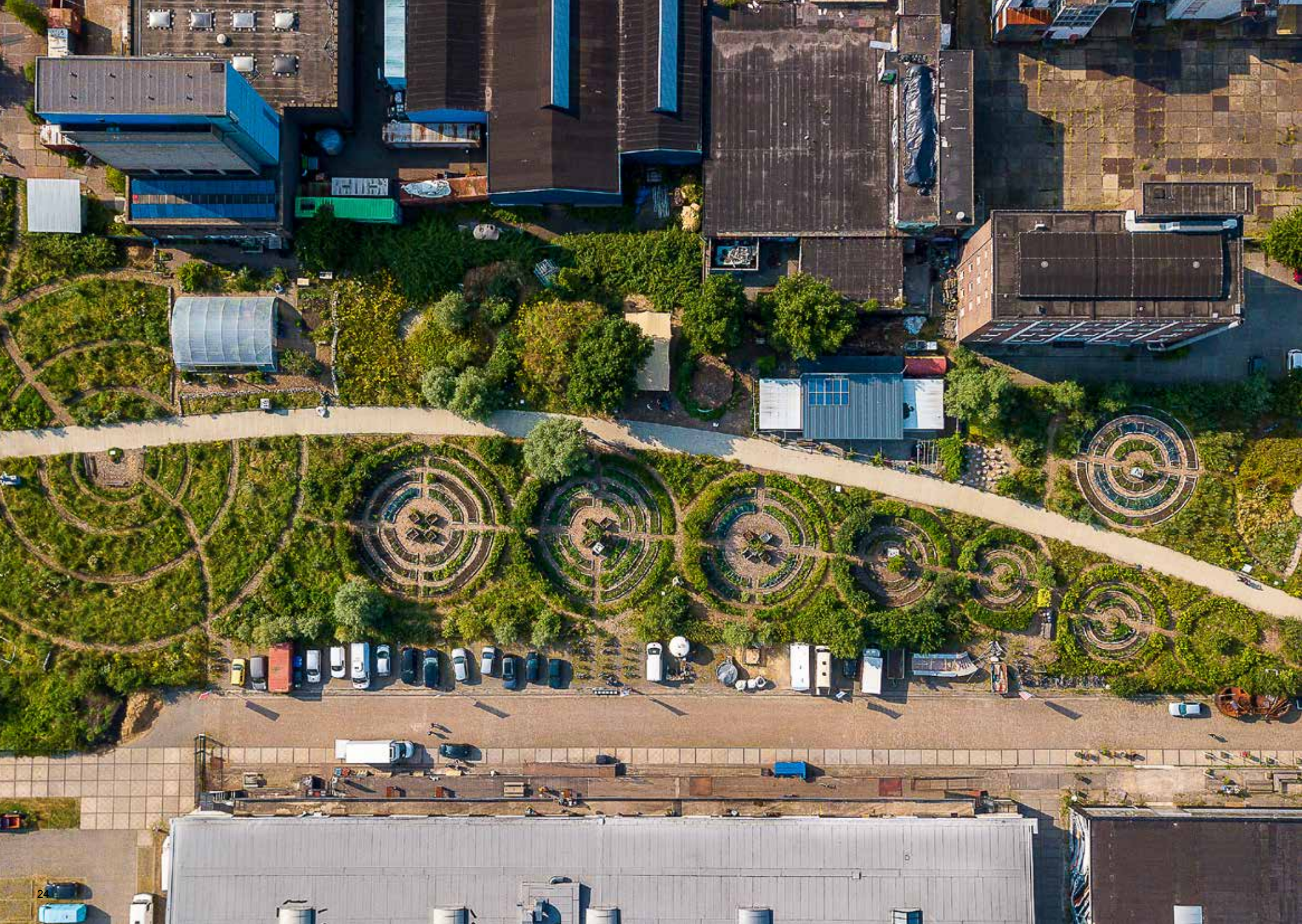
“Ik heb vroeger altijd gevogeld,” vertelt Nico. Later verschoof zijn focus naar vlinders en hun ecosysteem. “De fascinatie voor biologie is altijd gebleven. Werkelijk alles heeft in de natuur met elkaar te maken,” zegt hij. Ook tuinierde hij samen met zijn vrouw: eerst thuis, later op de volkstuin. Na zijn pensioen bloeide de liefde voor groen verder op. Tijdens een zaaimarkt raakte hij in gesprek met Hermi (De Voorplanters) over de Voedseltuin. Hij besloot te gaan kijken: “Ik zag meteen dat het een leuke tuin is waar leuke mensen werken.”

Sindsdien staat Nico elke dinsdag- en donderdagochtend op de tuin. Wat vindt hij het leukst? “Samenwerken. De projecten die we in kleine groepen aangaan. Samen aan een project werken en bedenken hoe je het moet aanpakken, dat geeft extra voldoening.”

De leraar leert zelf ook van alles bij: “Ik doe graag mee aan de workshops. Daar heb ik in mijn eigen tuin ook veel aan. En die kennis geef ik ook weer door. Loop trouwens straks mee naar de kas, daar laat ik zien hoe we plantjes verspenen. Een andere favoriete bezigheid hier.”

“Loop trouwens straks mee naar de kas,
daar laat ik zien hoe we plantjes verspenen”

José

José woont al ruim 27 jaar in Rotterdam en ontdekte de Voedseltuin bij toeval. Na een carrière in de ouderenzorg begon ze er als vrijwilliger. In zes jaar tijd heeft ze haar plek helemaal gevonden tussen het groen van De Voedseltuin.

José maakte tijdens Open Monumentendag kennis met de Voedseltuin. “Op een later moment heb ik de tuin aan iemand anders laten zien, en toen liep Ron hier rond,” vertelt José. “Hij was heel uitnodigend, zei: ‘Wil je een kopje thee?’ We hebben hier even gezeten, en ik had meteen het gevoel: hier wil ik eigenlijk wel werken.” Ze lacht als ze terugdenkt aan het begin: “Ik heb toen ook op het composttoilet gezeten dat er toen nog was, daar schrok ik wel even van.”

Onder de vrijwilligers staat José bekend om haar passie voor kruiden. “Op een gegeven moment vroeg Meriam [tuincoördinator, red.] of ik het leuk vond om met de kruiden bezig te zijn. Het was heel fijn om met één plantje bezig te zijn: Wat komt daar allemaal bij kijken? Hoe groeit het? En wanneer moet er gesnoeid worden? En ik wilde ook graag met kruiden leren koken.”

“Het mooie van deze tuin is dat je in je waarde gelaten wordt. Maar ook dat er geen prestatiedruk heerst, dat maakt dat iedereen de ruimte voelt om in ieders eigen tempo stapjes te zetten. Soms dan noem ik de tuin ook wel een soort spiegel. En natuurlijk is permacultuur ook een soort van oog hebben voor: hoe kan alles tot zijn recht komen? Plant, bodem, mens?”

“Natuurlijk is permacultuur een soort van oog hebben voor: hoe kan alles tot zijn recht komen? Plant, bodem, mens”

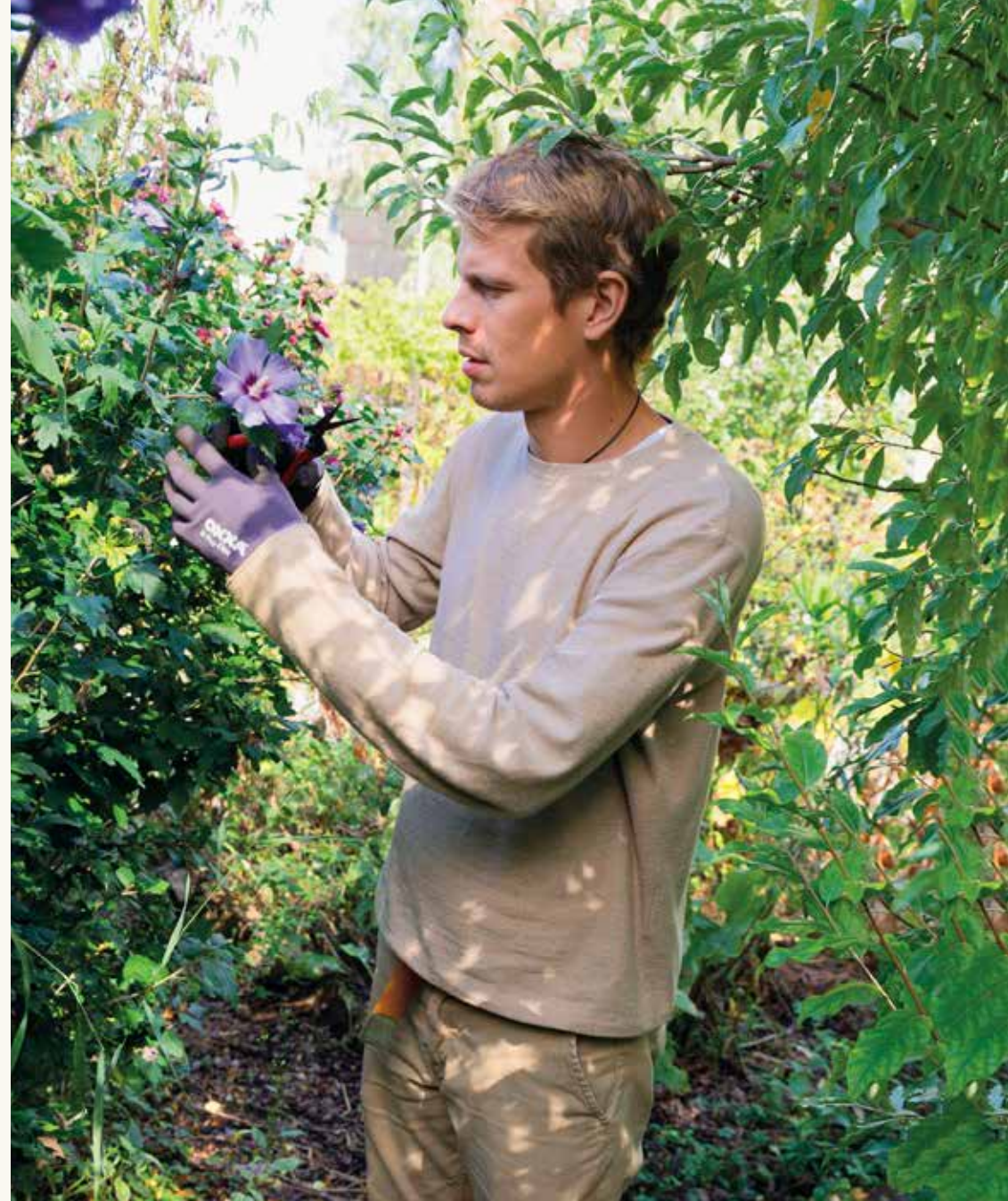
Jakub

De van oorsprong Poolse Jakub de Voedseltuin ontdekte de Voedseltuin tijdens een periode zonder werk, nadat hij een advertentie had gezien bij een vrijwilligersbank. Inmiddels, drie jaar later, is de Voedseltuin uitgegroeid tot een van zijn favoriete plekken.

Jakub geniet van de verschillende klusjes die hij in de tuin kan doen: “Een beetje van alles, van verspenen, tot van die theezakjes maken; of iets van dat soort nauwkeurige klusjes. Ik kan het ook van het onkruid wieden genieten.” Hij vervolgt: “Ja, oogsten, dat doe ik ook graag.” Als hij daarmee bezig is, kan hij helemaal opgaan in dit soort taken.

“Ja, het is een soort lievelingsplek geworden,” vertelt hij. “Ik kan mezelf zijn. Ik heb hier veel goede vrienden en kennissen gemaakt.” Maar de tuin is voor Jakub meer dan dat. Als ik hem vraag wat hij uit zijn vrijwilligerswerk haalt, antwoordt hij meteen: “Ja, Nederlands. Ook wat sociale vaardigheden. Of [beter, red.] sociale vaardigheden in het Nederlands. Maar ik zou ook discipline willen zeggen, maar ik weet niet of ik dat echt heb geleerd ofzo. En gewoon specifieke vaardigheden van in de tuin werken.”

Het maakt de Voedseltuin een dierbare plek: “Een maand geleden had ik een aantal momenten waarop ik gewoon vanzelf zo blij was. Ik was bezig met verspenen met drie collega's en ik voelde me gewoon zo vrolijk en zo goed van binnen. Dat was op de dag een soort lievelingsmoment. Het is eigenlijk een perfecte plek om te zijn.”

“Ik was bezig met verspenen met drie collega's
en ik voelde me gewoon zo vrolijk
en zo goed van binnen”

Ahmad

Ahmad (spreek uit: Achmad) komt oorspronkelijk uit Syrië, waar hij zijn werk als stukadoor en een boerderijtje achterliet. In Nederland kwam De Voedseltuin op zijn pad via het inburgeringstraject dat hij volgde bij Stichting Nieuw Thuis Rotterdam (SNTR). Voor hem werd de tuin veel meer dan alleen een participatieplek.

Voor het inburgeringstraject moest hij 800 uur buiten de deur doen. Zijn coach stelde toen onder andere de Voedseltuin voor. “Ik ben blij dat ik deze plek heb leren kennen,” zegt Ahmad. “Alle mensen die daar werken zijn zo lief, zo toegankelijk. Dus de sfeer daar trekt mensen naar De Voedseltuin. Niets is moeilijk; alles wat ik kan doen, vind ik leuk.”

Tijdens het werken in de tuin is er volgens Ahmad ook genoeg tijd om te lachen: “Mohammed, mijn vriend, was zo enthousiast, die wilde al dat gras en onkruid weghalen. En toen kwam [tuincoördinator, red.] Meriam: 'Nee nee, we gaan alleen weghalen waarvan ik tegen jullie zeg dat moeten jullie weghalen. We laten sommige dingen zo voor de natuur.' Mohammed ging zich toen heel erg schamen. Daar hebben we met hem zo over gelachen.”

Ahmad kijkt positief naar de toekomst: “De inburgering is verplicht, maar voor ons eigenlijk best wel goed geweest. Voor mijn netwerk, om mijn draai te vinden. Ondanks dat ik de taal soms niet spreek, ben ik zelfstandiger geworden. Ik ben open voor de toekomst.” Ahmad loopt nu stage en zoekt werk. Hij hoopt dat De Voedseltuin vaker inzet op taal en contact met Nederlanders. En als hij straks klaar is met zijn traject? “Als ik er tijd voor heb, wil ik graag regelmatig blijven komen.”

Met dank aan Lima Al-khatib (SNTR) voor het tolken.

“Als ik er tijd voor heb, wil ik graag regelmatig blijven komen”

Anna

Anna verhuisde in 2017 naar Rotterdam voor een frisse start. Haar vrijwilligerswerk bij de Voedseltuin speelde daarin een belangrijke rol. Nog steeds steekt Anna graag haar handen uit de mouwen. Hoewel er in zeven jaar tijd veel veranderd is, blijft één ding hetzelfde: De Voedseltuin is steevast een oase van rust.

“Ik heb een leven met veel ups en downs gehad, maar ben ook voor veel dankbaar,” vertelt Anna. Ze heeft een veelzijdige loopbaan achter de rug. “Ik heb met veel plezier in een tandheelkundig laboratorium gewerkt en kronen gemaakt. Maar ik heb ook gewerkt in het klooster en in een bejaardentehuis. Ik ben daar begonnen in de broodkeuken. Toen mijn kinderen geboren werden, werkte ik in de tuin bij ouderen. Ook als vakantiehulp of mantelzorger.”

“Sinds 2017 woon ik in Rotterdam, een nieuwe stad. Via via ben ik naar de Voedseltuin gekomen.” Ze gaat verder: “Het is heel anders dan op het werk dat ik vroeger deed toen mijn kinderen nog jong waren. Ik had nog nooit eerder in een moestuin gewerkt. Wel heb ik daar veel over geleerd. In de Voedseltuin heb ik veel zien veranderen, zoals de vijver. Nieuwe paden, meer struiken en bomen. De kas en de biomeiler. Meer groen en meer groenten, enzovoort.”

“Ik doe graag het onderhoud aan de paden, de wilgen, het onkruid verwijderen. Ik houd van bijhouden.” Daarnaast maakt Anna ook foto's voor de nieuwsbrief en social media. Anna: “De Voedseltuin voelt echt als thuis, met lieve mensen om mij heen. Het is hier een oase van rust. Ik kan mezelf zijn en tot rust komen. Alles op mijn eigen tempo. Niks moet, maar mag.”

“De Voedseltuin voelt echt als thuis,
met lieve mensen om mij heen.
Ik kan mezelf zijn en tot rust komen”

Kenneth

De goedlachse Kenneth omschrijft zichzelf als een muzikant in hart en nieren en kok in hart en ziel. Voordat hij de Voedseltuin ontdekte, was hij op zoek naar een volkstuin. Inmiddels is hij al meer dan acht jaar actief bij de Voedseltuin. Kenneth groeide op in Suriname en woonde een tijdje in een kindertehuis.

“Wat ik aan de ene kant ook leuk vond toen,” vertelt hij. “Ik had hier vriendjes.” Het tehuis kweekte zelf groenten. Zo ontstond Kenneths voorliefde voor planten, door in de moestuin mee te helpen.

In Nederland zocht hij een volkstuin, maar door wachtlijsten kwam hij bij de Proeftuin terecht. Kenneth: “Toen dat project afliep, heeft Tom [tuincoördinator, red.] in mijn oor gefluisterd: 'als je wilt planten, dan kan dat bij de Stichting Voedseltuin.' Ik zag hier allerlei Hollandse groentes en dacht: als ik nou met Surinaamse groentes kom, breng ik misschien iets van meerwaarde mee?”

Hij deed dat eerst naast zijn werk, tot een hartaanval daar een einde aan maakte. De ambulant begeleider van Stichting Pluspunt Rotterdam, die ook betrokken is bij de Voedseltuin, kon hem toen begeleiden met zijn WMO-aanvraag. Kenneth: “Sindsdien ben ik hier structureel aan de slag gegaan.”

Een deel van de Surinaamse groenten die hij kweekt, gaat naar de Voedselbank. Hij neemt ook soms wat mee voor Surinaamse moeders in de buurt. “Dan kom ik ze tegen en zeggen ze: 'Jongen, kom eens! Geef me een hand.' En dan geven ze je wat kleingeld. Ik zeg: Moeder, dat hoeft niet. Dan word ik aangekeken van: 'Je geeft toch ook aan ons? Wil je mij niet meer weigeren?’”

“Sindsdien ben ik hier permanent mijn ding gaan doen”

Aurore

De Française Aurore woonde al een tijdje in de buurt van de Voedseltuin en was daardoor bekend met de plek. Via een oud-vrijwilliger hoorde ze dat ze er zelf ook aan de slag kon. Na een onrustige periode besloot ze een keer per week te gaan. In een jaar tijd vond ze er niet alleen rust, maar ook een micro-community om in op te bloeien.

“Voor mij was vrijwilligerswerk een manier om te re-integreren, omdat ik na een burn-out niet werkte. Eerlijk gezegd heeft het me geholpen om contact te leggen met nieuwe mensen. Er is veel respect onderling, en dat maakt het tot een veilige plek waar je kunt opladen, ontspannen en langzaam weer contact maken. Maar het is ook een soort micro-ecosysteem.” Ze voegt toe: “Voor mij is het ook een fijne manier om meer deel uit te maken van de Nederlandse gemeenschap.”

Vrijwilligerswerk geeft haar meer dan alleen groene vingers: “Ik vind onkruid wieden fijn, omdat het heel bevredigend is om het resultaat te zien. Het is een beetje alsof je negatieve energie weghaalt. En ik geniet er ook van dat we samen koken en lunchen. Dat zijn echt mijn twee favoriete onderdelen. Maar ik vind het ook leuk dat er activiteiten en workshops zijn.”

“Voor de toekomst hoop ik dat de Voedseltuin een soort kleine community blijft.” Ik heb de tuin zien groeien van iets kleins tot iets steeds groters. Ik hoop alleen dat het groeiproces de Voedseltuin niet opslokt. Er is hier echt een cultuur van zorgen voor de mens, voor de natuur en teruggeven aan de maatschappij. Ik hoop dat dat blijft.”

“Voor mij is het ook een fijne manier om meer deel uit te maken van de Nederlandse gemeenschap”

Mariolein

Buiten zijn, dat zit in Marioleins bloed. De liefde voor de natuur is haar al jong bijgebracht. Toen haar carrière als productontwikkelaar onverwacht eindigde, bracht een vriendin haar op het idee om bij de Voedseltuin aan de slag te gaan. Zes jaar later heeft ze daar nog geen moment spijt van.

“Eigenlijk hou ik liever van het harde werk,” vertelt Mariolein. “Ik moet blijkbaar het gevoel hebben dat ik wat doe.” Op de vraag wat de Voedseltuin voor haar zo bijzonder maakt, antwoordt ze: “Het is een beetje het hele verhaal hoor. De creatieve sfeer die er hangt, en de zorgvuldigheid waarmee met de natuur en mensen wordt omgegaan. Dat er oog is voor de natuur en wat dat allemaal teweeg brengt.”

“Mijn wereld is een stuk groter geworden door de diversiteit, omdat hier zoveel verschillende mensen zijn. Het is een ander soort contact. Ik bedoel, toen ik werkte was dat natuurlijk gewoon een bepaald wereldje. Dus hier is het prettig dat het heel gemengd is. Dat maakt mijn belevingswereld ook breder, natuurlijk.”

“Ik ben niet zo heel erg outgoing,” gaat Mariolein verder, “maar om hier op de plantenmarkt te staan in de rol van verkoper, vind ik het verschrikkelijk leuk om met iedereen praatjes te maken en nog meer plantjes te verkopen. Dat is echt iets dat ik hier ontdekt heb.” Dit alles maakt dat Mariolein zich helemaal in haar sas voelt. “Met de verschillende soorten vrijwilligerswerk die ik nu doe, ben ik eigenlijk veel beter op mijn plek dan vroeger.”

“Mijn wereld is een stuk groter geworden door de diversiteit, omdat hier zoveel verschillende mensen zijn”

Compost

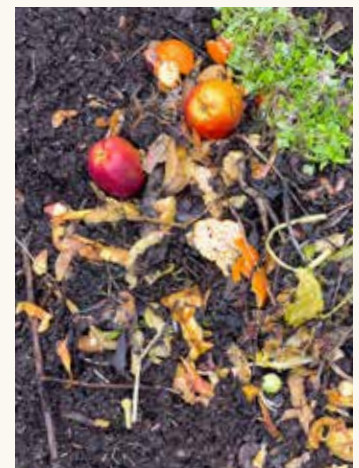
Compost

Tom is al negen jaar betrokken bij de Voedseltuin. “Ik vind compost echt een belangrijk onderdeel van werken op een tuin. Dus dat trok mij al snel,” vertelt hij. Niet veel later begon hij thuis met een wormenhotel. “Gewoon drie emmers op mijn balkon. Mijn eigen keukenafval erin, en de wormen deden hun werk.”

Voor Tom is composteren de kern van ecologisch tuinieren. “Als je met een voedseltuin bezig bent en probeert de bodem rijker te maken, dan ben je sowieso met wormen bezig.” Compost voedt de bodem, en daarmee alles wat erop groeit. Zijn enthousiasme leidde tot een compostworkshop. “Dat vond ik toen echt doodeng,” geeft hij toe. “Maar ik ben het toch gaan doen, en het beviel eigenlijk heel goed.” Later hielp hij bij grotere wormenhotels in Rotterdam. “Die worden door buurtbewoners onderhouden.” Omdat nieuwe wormen lastig te krijgen waren, begon Tom vorig jaar zijn eigen kwekerij. “Ik verdien er niks aan. Mensen kunnen bij mij op donatiebasis wormen ophalen.”

Wat is een wormenhotel?

“Een hotel klinkt alsof je even komt logeren, maar een wormenhotel is juist een plek waar wormen gaan wonen – en ook blijven.” Ze zetten samen met bacteriën keukenafval om in compost. De kunst van composteren zit ’m in kijken en ruiken,” zegt Tom. “Je ziet of het goed gaat. Je ruikt het als iets fout zit. Onze zintuigen zijn daar perfect voor – we moeten ze alleen weer leren gebruiken.”

"De kunst van composteren
zit 'm in kijken en ruiken"

Permacultuur

15

JAAR
voedseltuin
rotterdam

Permacultuur principes

Bij de Voedseltuin Rotterdam passen wij de permacultuur toe. Dit is een ontwerpmethod voor de menselijke omgeving. In het woord permacultuur zitten twee woorden: permanent en cultuur. Dit betekent dat er binnen de permacultuur gezocht wordt naar een permanent systeem. Dit houdt in dat het streeft naar een ecologisch duurzame stabiliteit. Deze ontwerpmethod is onder andere gebaseerd op ecologie en ethiek en hebben complexe ecosystemen als voorbeeld. De relatie tussen mens en natuur staan hierin centraal. Zo ook bij ons op de Voedseltuin.

De permacultuur heeft drie basisprincipes:

- zorg voor de aarde
- zorg voor de mens
- eerlijk delen

De hierboven genoemde principes zijn de principes volgens Bill Mollison. Zij zijn vertaald in ontwerpprincipes. Hieronder kunt u lezen hoe we dit toepassen op de Voedseltuin.

01 **Juiste plaatsing van elementen (bomen waterpartij en planten)**

Bij het ontwerpen van de tuin is het belangrijk de verschillende elementen op de juiste plek te zetten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het plaatsen van een vijver, past de vijver op de plek waar je wilt plaatsen en heeft het op die plek ook de juiste functie? Voor ons is een vijver een plek om over wateropvang in te kunnen lozen. Daarbij is het belangrijk om te kijken waar je wateropvang plaatst is. Ook bij het schrijven van het jaarteeltplan is het goed om te kijken waar je wilt plaatsen. Zo hebben sommige planten veel zonlicht nodig, dus zet je die niet onder de schaduw van de bomen. Ook zijn er planten die juist in de schaduw houden, die kun je daar dus wel plaatsen.

02 **Elk element vervult meerdere functies**

Veel elementen op de Voedseltuin hebben meerdere functies. Kijk bijvoorbeeld naar de tuin aan de rand van de stad. Voor velen is het een plek om te werken. Voor anderen is het weer een plek om tot rust te komen. Het is ook een plek om hun lunch te nuttigen. Ook kleine elementen hebben meerdere functies. Een takkenhaak is een natuurlijke (wind)barrière om de tuin af te schermen. Het is ook een plek waar dieren graag schuilen om te overwinteren.

03 **Elke belangrijke functie wordt gedragen door meerdere elementen**

Een voorbeeld als functie is bijvoorbeeld water opvangen. Zeker in tijden dat droge zomers geen uitzondering vormen is het belangrijk om meerdere elementen op de tuin toe te voegen. Op de Voedseltuin wordt water vanaf het dak water opgevangen, maar ook op andere plekken op de rest van de tuin.

Zo zijn we ook continu bezig om nog meer water op te kunnen vangen.

04 **Efficiënte energie planning**

In het ontwerpen en plannen op de Voedseltuin kijken we met zorg naar de bodem om uitputting te voorkomen. Zo vragen sommige planten veel energie en die wil je dus niet steeds op dezelfde plek hebben. Dit geldt ook voor de mensen op de Voedseltuin. We kijken met zorg naar de mensen zodat ook zij hun energie in balans hebben. Ontspanning en eten is daarom ook erg belangrijk bij ons.

05 **De nadruk op biologische duurzame bronnen**

Op de Voedseltuin maken we zo veel mogelijk gebruik van lokale duurzame bronnen. Zo hebben we zonnepanelen op het dak liggen waarmee we nog meer gebruik maken van het net. Vangen we regenwater op om het gebruik van leidingwater te vermijden en halen we warmte uit de biomasse.

06 **Energie recycling**

De recycling van energie. Regenwater opvang is een voorbeeld hiervan. Maar ook composteren is een goed voorbeeld. Tuin en keukenafval verdwijnen op de composthoop en verandert in de loop van tijd in prachtige en rijke compost, dat uiteindelijk weer op de tuin wordt toegepast.

07 **Intensief (kleinschalig) systeem**

We proberen zoveel mogelijk gebruik te maken van lokale bronnen en energie. Zo halen wij onze compost en houtsnippers uit Rotterdam zodat er minder transport nodig is.

08 **Het versnellen van opvolging en evolutie**
Op de Voedseltuin werken we zo veel mogelijk mee met de natuur en helpen haar graag een handje. Een voorbeeld hiervan is mulchen. Mulchen is het aanbrengen van "onkruid" op kale aarde, met name rond belangrijke planten binnen het systeem. Door het aanbrengen van de mulch droogt de grond niet zo snel uit en trekken de voedingsstoffen weer in de bodem.

09 **Diversiteit**
Diversiteit is misschien wel de belangrijkste principe op de Voedseltuin. Dit zie je terug op de voedselbedden omdat we gebruik maken van polycultuur in plaats van monocultuur. Zo proberen we zo veel mogelijk verschillende planten in een voedselbed te zetten en op de tuin.
Voedseltuin gebruikt geen bestrijdingsmiddelen en het is daarom belangrijk ecodivers te zijn zodat de tuin zichzelf in evenwicht kan houden. Maar diversiteit is ook belangrijk in de groep mensen. Iedere bezoeker, deelnemer, vrijwilliger neemt zijn eigen kwaliteiten mee naar de tuin. De diversiteit van kwaliteiten komt ten goede aan de tuin en vice versa biedt het werken op de tuin verrijking.

10 **Het effect van randen/overgangen**
In een ecosysteem is een rand een plek van veel wisselwerking en diversiteit. Dit zie je bijvoorbeeld in een bosrand. Bij ons op de tuin zien we de randen en overgangen vooral in het contact met de buren. Dit contact met onze buren is heel belangrijk en versterkt onze positie in het gebied. Door deze randen en contacten te versterken, versterk je ook het systeem.

Samen
sterker

15
JAAR
voedsel
tuin
rotterdam

Samen sterker

Hoe de Voedseltuin de Voedselbank Rotterdam verrijkt met lokale oogst. In gesprek met Susan Vermunt over de samenwerking tussen de Voedseltuin en Voedselbank Rotterdam.

De Voedseltuin en de Voedselbank Rotterdam werken al sinds de opstart – alweer 15 jaar geleden – samen. Het begon allemaal met oogst brengen naar de Voedselbank loods, vervolgens naar de uitdeelpunten en later konden Voedselbank cliënten via strippenkaarten zelf verse groenten en kruiden ophalen. De samenwerking is inmiddels uitgegroeid tot een wekelijkse levering van seizoensgebonden producten aan de supermarkt van de Voedselbank op de Mathenesserweg 21b. We spraken met Susan Vermunt die in haar rol als Bestuurslid Cliëntadministratie en Supermarkten bij de Voedselbank nauw betrokken is bij de bijzondere samenwerking.

“Het is leuk om te merken dat cliënten en vrijwilligers af en toe ideeën en recepten uitwisselen”

Kun je ons wat meer vertellen over de samenwerking tussen de Voedseltuinen en de Voedselbank supermarkt?

Voor de Voedselbank supermarkt werken we nu drie jaar samen met de Voedseltuinen. In eerste instantie startte de samenwerking met het uitdelen van strippenkaarten aan onze cliënten, waarmee ze zelf naar de Voedseltuinen konden gaan om verse groenten en kruiden te halen. Later is dit veranderd, en nu brengt de Voedseltuinen iedere week – in het seizoen bij voldoende aanbod – groenten en kruiden naar onze winkel. Ze voegen ook briefjes toe met informatie over de producten, wat handig is omdat sommige groenten niet bekend zijn bij onze cliënten.

Wat is de toegevoegde waarde van de oogst van de Voedseltuinen?

De Voedseltuinen levert verse kruiden en minder bekende groenten die we zelf niet vaak in ons assortiment hebben. Het is een zeer welkome aanvulling op ons eigen aanbod. Het biedt onze cliënten extra's en meer variatie in hun voeding.

Hoe wordt de oogst van de Voedseltuinen ervaren/ontvangen door de cliënten van de Voedselbank? Zijn er specifieke reacties of verhalen die je kan delen?

De oogst wordt erg goed ontvangen! De groenten en kruiden worden vaak als extraatje meegegeven, maar ze zijn zo geliefd dat we goed moeten proportioneren om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen iets kunnen meenemen. Het is leuk om te merken dat cliënten en vrijwilligers af en toe ideeën en recepten uitwisselen, vooral als het gaat om minder bekende groenten zoals Nieuw-Zeelandse spinazie. Eerst werd die niet zo goed meegenomen, maar nu vinden veel cliënten het geweldig.

Wat zijn de grootste voordelen en uitdagingen in de samenwerking?

Een uitdaging is om de wensen van de cliënten af te stemmen op de groenten die worden gekweekt. We moeten soms ook uitleg geven over bepaalde groenten. Hier kunnen we wellicht nog wel wat verbeteren. Ik denk echter dat we elkaar versterken, omdat we beide mensen willen helpen die het wat minder hebben.

Wat motiveert en inspireert jou persoonlijk in het werk dat je doet, en hoe draagt de samenwerking met de Voedseltuinen daaraan bij?

Ik draag graag mijn steentje bij aan de maatschappij. Het opzetten van onze drie supermarkten was een belangrijke bijdrage, en het maakt me blij om te zien dat cliënten met een mooie gevulde tas naar huis gaan. Als voedingskundige vind ik verse groenten en fruit essentieel, en de samenwerking met de Voedseltuinen maakt het mogelijk om daar extra van uit te delen.

Hoe heeft jouw betrokkenheid bij de Voedselbank en de samenwerking met de Voedseltuinen jouw kijk op thema's als voedselverspilling en sociale rechtvaardigheid beïnvloed?

Voedselverspilling is een belangrijk thema bij de Voedselbank, en ik ben blij dat we hieraan bijdragen door zowel mensen te helpen als verspilling tegen te gaan. Met de komst van de supermarkten kunnen we dit nog beter beheersen. Ik hoop dat we onze samenwerking nog lang kunnen voortzetten!

Steun de Voedseltuिन

Voedseltuिन is een sociaal ondernemer. Bij ons snijdt het mes altijd aan twee kanten. We produceren voedsel met vrijwilligers voor een goed doel, mensen in een kwetsbare maatschappelijke positie. De kosten hiervan proberen we te dekken vanuit drie bronnen: 1/3e publieke middelen, 1/3e private middelen en 1/3e collectieve middelen. Voor een deel van ons voortbestaan zijn we afhankelijk van giften en donaties van vrienden, fondsen en bedrijven. We zijn verheugd dat we met deze steun onze werkzaamheden kunnen doen. Om dit te kunnen blijven continueren zijn wij altijd op zoek naar nieuwe financiële bronnen.

Word jij ook onze vriend?

Als vriend draag je bij aan de duurzame voedselproductie voor mensen met een kleine beurs in combinatie met de ontwikkeling van een groene, gezonde oase in de stad. Er zijn drie categorieën vriendschappen en die zijn ons allen even dierbaar. Appeltje voor de dorst, Toffe peer en Kers op de taart.

Als bedrijf ook een cirkel sponsoren?

Bent u op zoek naar een doel voor uw Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen? Dan kunt u met uw bedrijf een voedselcirkel adopteren. Voor € 5000,- per jaar adopteert u een voedselcirkel en helpt u een aantal gezinnen aan gezond voedsel. Uw donatie is aftrekbaar van de belasting. In ruil daarvoor komt uw bedrijfsnaam bij de cirkel te staan, wordt deze vermeld op onze website en krijgt u een bedrijfsuitje op de Voedseltuिन met lunch.

Bedrijfsuitjes

Wilt u zich met uw bedrijf inzetten voor het goede doel dan kunnen wij u een bedrijfsuitje/teambuilding aanbieden op maat. Graag lichten wij persoonlijk de mogelijkheden toe en/of creëren samen nieuwe mogelijkheden hiervoor. Wij kijken er naar uit!

Contact:

Zakelijke coördinator: Tineke van der Burg
Mob: 06-27370755 Mail: info@voedseltuिन.com

Appeltje voor de dorst

Voor € 26,40 per jaar
(€ 2,20 p/m) ben je een
Appeltje voor de dorst
en draag je bij aan
goed gereedschap.

Toffe peer

Voor € 55,80 per jaar
(€ 4,65 p/m) ben je een
toffe peer en draag je bij
aan de inkoop van zaden
en planten. Kom tussen juni
en oktober naar de tuin en
oogst een bosje kruiden
of kies een plantje.

Kers op de taart

Voor € 126,00 per jaar
(€10,50 p/m) ben je de
Kers op de taart en draag je
bij aan groene projecten op
het gebied van gezondheid en
duurzaamheid. Kom tussen juni
en oktober naar de tuin en oogst
een bosje kruiden of kies een
plantje naar keuze. En je bent
speciale gast op het jaarlijkse
Oogstfeest.

Word ook Vriend!

Sponsoren bedankt!

Gemeente Rotterdam
Stichting ter bevordering
van Volkskracht
Oranjerfonds
G.Ph.Verhagen-Stichting
Armoedefonds
Fonds DBL
Stichting Doen
Rabobank,
Stichting Physico
Fundatie Santheuvel Sobbe
VSB fonds
Kansfonds
Clemens Hodes fonds
Neyenburgh fonds
Stichting Ondernemersbelangen
BMDR
Van Dijk Nijkamp Stichting
Haella
MAEX
De groene motor ZH
Hoogheemraadschap

Opzoomeren
Stichting Solidaridam,
RMC
Stichting Stad Rotterdam
anno 1720
Provincie Zuid-Holland
Ars Donandi
Dioraphte
Stichting Job
Durafonds
Deltaport Donatiefonds

Hiwa
HIP
PSI
Koppert Biological systems
Architectencollectief Keilepand
The Usual
KiesZon

Vrienden van de Voedseltuin

Colofon

Interviews:
Tekst:
Eindredactie:

Vormgeving:
Fotografie:
Overige foto's:

Dronefoto:
Illustratie pagina 63:
Dank aan:

Contact:

Adres tuin:

Adres kantoor:

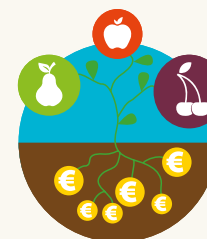
Papier:

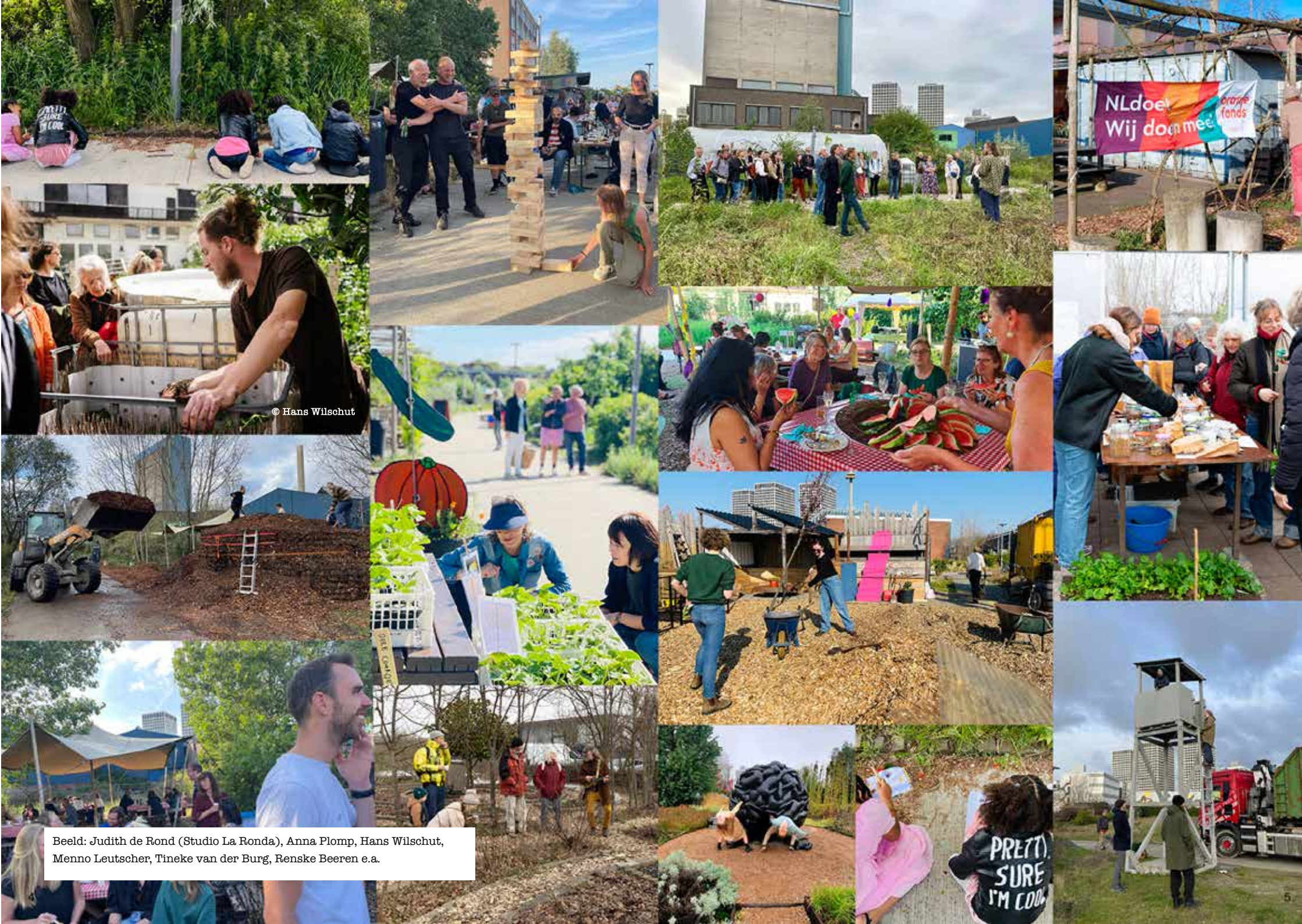
Laura-Lynn Smit, Daphne Bakker
Tineke van der Burg, Marjolein Moeijes,
Daphne Bakker, Tineke van der Burg,
Laura-Lynn Smit
Studio La Ronda / Judith de Rond
Studio La Ronda / Judith de Rond
Anna Plomp, Tineke van der Burg,
Renske Beeren, Hans Wilschut e.a.
Speciale dank aan Menno Leutscher †
Taylan Alan
Wouter van Meel
Vrijwilligers en medewerkers van de Voedseltuin

www.voedseltuin.com
info@voedseltuin.com

Gedempte Keilehaven
(tussen Keilestraat en Keileweg)
Keilestraat 5, 3029 BP Rotterdam

Paperwise ecovezel 295 grs,
gemaakt van 100% landbouwafval
Roman 90 grs, gemaakt van
100% gerecycled materiaal

Beeld: Judith de Rond (Studio La Ronda), Anna Plomp, Hans Wilschut, Menno Leutscher, Tineke van der Burg, Renske Beeren e.a.

Onze vrijwilligers

Allard, Ahmad, Alex, Anne, Anna, Aurore, Ayoush, Britt, Charlie, Damien, Daphne, David. Ditte, Dorien, Ed, Erik, Erna, Ernest, Eveline, Francy, Freek, Gaitrie, Gaston, Ghait, Hannah, Helen, Hermi, Hetty, Hugo, Ineke, Jamie, Jente, Jose, Jill, Joram, Judith, Jurian, Khadija, Kenneth, Lara, Laura-Lynn, Liza, Lotte, Luuk, Marcel, Marianne, Mariolein, Marjolein, Max, Michel, Mohammed, Monique, Mudhi, Nabaa, Naomi, Njawa, Nico, Patricia, Pieter, Renske, Rima, Ron, Sanda, Stanley, Sven, Tessa, Theo, Tadhg, Tomas, Tineke, Tinke, Tom, Vera, Vienna, Yvonne